

ПРОЦЕС КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ

С. Яцишин

Тернопільський національний економічний університет

В системі управління промисловими підприємствами важливу роль відіграє не лише внутрішньогосподарський облік витрат, але і калькулювання собівартості їх продукції в процесі бухгалтерського обліку.

З переходом економіки України на ринкові важелі перед підприємствами постає проблема не просто визначити фактичну собівартість виробу, а розрахувати таку собівартість, яка б за нинішніх умов роботи на ринку могла забезпечити їм певний прибуток. При прийнятті рішень та й у процесі управління виробничим процесом підприємцям та керівникам різних рівнів необхідна інформація, що міститься у внутрішньогосподарському обліку. Таким чином, у процесі калькулювання повинні розв'язуватись два основні завдання внутрішньогосподарського обліку:

- на основі витрат на виробництво конкретного виду продукції визначають адекватну, справедливу і конкурентноздатну продажну ціну;
- дані про собівартість продукції використовують для прогнозування і управління виробництвом та витратами.

Економічна література оперує різними визначеннями категорії «калькулювання». Разом з тим, вони сходяться в тому, що калькулювання представляє собою процес вивчення витрат як таких в аспекті створення нового продукту. Таким чином, під поняттям «калькулювання» собівартості продукції науковці та практики розуміють сукупність певних прийомів та способів, що забезпечують підрахунок собівартості готових виробів. При цьому завершальним етапом бухгалтерського обліку процесу виробництва є фактичне калькулювання.

Враховуючи умови формування ринкових відносин на сучасному етапі розви-

тку, вважаємо, що під калькулюванням необхідно розуміти комплексну систему у процесі управління, що передбачає науково обґрунтований вибір методу обліку виробничих витрат, який враховує організаційно-технологічні особливості виготовлення продукції, з метою формування ціни та регулювання ефективності виробництва для визначення конкурентноздатності продукції. При цьому нами визначено, що суть процесу калькулювання розкривається через його принципи, серед яких:

- науково обґрунтована класифікація виробничих витрат (розробляється у галузевих рекомендаціях з планування і обліку собівартості продукції, робіт, послуг);
- встановлення об'єктів обліку витрат, калькулювання і калькуляційних одиниць;
- вибір калькуляційної одиниці (залежить від особливостей організації виробництва, продукції);
- вибір методу розподілу непрямих витрат (встановлюється підприємством самостійно, відображається в його обліковій політиці, не змінюється протягом звітного періоду);
- вибір методу обліку витрат та калькулювання собівартості (обирається підприємством самостійно, виходячи з його особливостей, галузевої приналежності, розмірів, технології, асортименту продукції).

Таким чином, розглядаючи процес формування собівартості продукції, насамперед необхідно визначити класифікаційні ознаки групування витрат виробництва, що задовольнятимуть поставлені вимоги.

Наступним етапом є визначення об'єктів калькулювання, адже саме вони визначають рівень аналітичності складених калькуляцій та безпосередньо впливають на можливість проведення аналізу фактичної собівартості продукції промислового виробництва. Вибір об'єкта калькулювання залежить від особливостей технологічного процесу та організації виробництва, номенклатури і складності продукції, що випускається, стану внутрішньогосподарських відносин. Об'єктами калькулювання виступають продукти праці в самому широкому значенні.

Наступний принцип, що розкриває суть процесу калькулювання у промисловості, є метод розподілу непрямих витрат.

Підприємства України виходячи з особливостей своєї діяльності, структури, розмірів, а також внутрішніх проблем управління, можуть самостійно визначати методiku обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції. Однак, з багатьох питань обліку витрат, а саме класифікації методів обліку витрат і калькулювання, на основі яких визначається собівартість, єдиної думки серед вчених та практиків не досягнуто, не розроблено загально визнаної та науково обґрунтованої класифікації цих методів.

У зв'язку з тим, що сьогодні підприємства вільні у виборі прийомів та принципів ведення внутрішньогосподарського обліку, вони самостійно встановлюють методiku включення витрат до собівартості продукції. Основною вимогою є те, щоб ця методика не суперечила Національним стандартам обліку, була затверджена Наказом про облікову політику і не змінювалася протягом звітного періоду.

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«АСПЕКТИ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ
РИНКОВИХ ВІДНОСИН»**

Частина 2

Умань - 2009

УДК 330.3 (063)

ББК 65я431

М33

Рекомендовано до друку вченою радою Уманського державного аграрного університету (протокол №6 від 30 квітня 2009 року)

Редакційна колегія:

Головчук А.Ф. – д-р тех. наук;

Уланчук В.С. – д-р екон. наук;

Малік М.Й. – д-р екон. наук;

Костюк В.С. – к. екон. наук;

Рибчак В.І. – к. екон. наук;

Сонько С.П. – д-р географ. наук;

Дем'яненко М.Я. – д-р екон. наук;

Дудченко М.А. – д-р екон. наук;

Непочатенко О.О. – к. екон. наук;

Мальований М.І. – к. екон. наук.

*Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку,
яка не завжди збігається з позицією редакції.*

М33 Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин», 5-6 червня 2009 р. (Частина II) - Умань: Видавець «Сочінський», 2009. - 238 с.

ISBN 978-966-1604-23-9

Збірник містить доповіді вітчизняних та іноземних науковців, які були розглянуті на III Міжнародній науково-практичній конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин», що відбулася 5-6 червня 2009 року в м. Умань. У наукових матеріалах висвітлюються питання стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

УДК 330.3 (063)

ББК 65я431

ISBN 978-966-1604-23-9

**© Уманський державний
аграрний університет, 2009**